

סוניה ד'ורליאנס ג'וסט: "עכשיו אני מרגישה שהצד השחור שלי מתפרץ החוצה"

למרות שעברו כבר ארבע שנים, חובבי המחול בארץ, ואולי גם בעולם, זוכרים עדיין את התמונה החזותית המרשימה והמפתיעה, פרי מוחו היצירתי של כוריאוגרף להקת בת-שבע, אוהד נהרין, שבה צועדת הרקדנית כהת העור סוניה ד'ורליאנס-ג'וסט [Sonia D'Orleans Juste] על קביים, כשגופה עטוף בבגד צבעוני ויוצא דופן. זה קרה ביצירה "סבוטאז' בייבי", וד'ורליאנס-ג'וסט, שהגיעה אלינו לפני כ-13 שנה מקוויבק שבקנדה, היתה כבר אז מוותיקות הלהקה. לפני כשנתיים היא פרשה, אבל בניגוד לרקדנים זרים אחרים, שעם סיום עבודתם בלהקת בת-שבע חזרו לארצותיהם או המשיכו לנדוד בעולם, סוניה ד'ורליאנס-ג'וסט נשארת איתנו כאן, מפני שהיא כבר מזמן מרגישה ישראלית לכל דבר. ויעידו על כך העברית השוטפת שבפיה, המלווה במבטא צרפתי מינני (קוויבק, כבר אמרנו), והחבר הישראלי הצמוד זה שמונה שנים, הרקדן והמעסה ארי פסטמן.

היא הקטנה מבין חמשת ילדי המשפחה. את צבע השוקו של עורה היא חייבת לאביה, שמוצאו מהאיטי. אמה היא קנדית לבנת עור, ומוצא משפחתה מפולין, "אז סביר להניח שסבא של סבא שלי היה יהודי", היא אומרת בחיך ומנסה אולי לנסות ולהסביר למה ברחובות לב תל-אביב ובמיוחד בשינקין, הרחוב שבו היא מתגוררת, היא מרגישה הכי בבית. "אני כל הזמן מתגלגלת ממקום למקום. כל הזמן יש מסביב אנרגיות חיוביות ושליליות, כי ככה זה בחיים. אני בטוחה שבגלגול הקודם היה משהו שקשר אותי לכאן. בישראל אני פשוט מרגישה בבית. בתקופת מלחמת המפרץ, כשלהקת בת-שבע התפזרה לכמה חודשים, נסעתי לארה"ב והתקבלתי שם למספר להקות, אבל כשהייתי צריכה להחליט, אז הלב שלי הורה לי דבר אחד: מלחמה או לא, תל-אביב זה המקום שלי, ולכאן אני חוזרת, היישר לבת-

סוניה ד'ורליאנס ג'וסט, מתוך "ממלכת גולוב" ומתוך "סבוטאז' בייבי" מאת אוהד נהרין, להקת בת-שבע
צילום: גדי דגון
Sonia d'Orleans Juste in "The Queen of Golub" and in "Sabotage Baby" by Ohad Naharin, Batsheva Dance Company, photo: Gadi Dagon

שבע. תגידי לי את, יש עוד להקה בעולם שהבית שלה נמצא בגן עדן כמו מרכז סוזן דללי? אני מרגישה שיש לי הרבה מול לחיות ולרקוד כאן".

אבל הדרך שלה לישראל, ואולי לשורשים שלה, היתה ארוכה ומפותלת, ועברה לא רק בקנדה אלא גם בהאיטי, שם התגוררה מגיל שמונה ועד שלוש עשרה. "הכול התחיל בגלל כמה מחלות בילדות. בגיל שבע הייתי אלרגית נורא, לכל דבר אפשרי, ולקראת גיל שמונה פיתחתי אסתמה קשה, כזאת שממש חונקת אותך. הרופאים בקנדה היו חסרי אונים. הם אמרו לאמא שלי שיתכן שלא אעבור עוד חורף קנדי, אז הוחלט לשלוח אותי לסבתי, אם אבי, בהאיטי, שם האקלים יבש וחם. בהאיטי לא רק מזג האוויר עזר לי להבריח. יש שם רפואה עממית מפותחת, וסבתי לקחה אותי למרפאה כזאת, שעשתה לי טראנס ונתנה לי לשתות משקה שחור ומר במשך חודש שלם, שתי כפיות ביום. עד היום אני זוכרת היטב את הטעם הנורא. אבל הפלא ופלא, האסתמה פשוט נעלמה. בינתיים התגוררתי אצל סבתי ללא משפחתי שנשארה בקנדה. רק כשהייתי בת עשר, החליטה המשפחה להצטרף".

מה עושה ילדה בת שמונה, לבדה, בהאיטי?
"התמחיתי בפולקלור המקומי. רקדתי וניגנתי בתופים".

בהמשך, כשהבריאה והמשפחה החליטה לחזור לקוויבק, נשלחה סוניה, שכבר הוכיחה כשרון בריקוד, ללמוד את המקצוע הזה ברצינות. היא למדה מחול קלאסי באקדמיה למחול של שרברוק, השתלמה בג'אז במונטריאול וקינחה בלימודי מחול מודרני בבית הספר לתיאטרון המחול של טורונטו. בקיץ 1987 אף זכתה במענק מטעם המועצה הקנדית לתרבות, לצורך לימודי טכניקת חוזה לימון בניו יורק. במקביל ללימודים היא החלה להופיע. בשנת 1983 הופיעה באוניברסיטת טורונטו באופרה "ידיו ואניאס", ב-1985 הופיעה עם להקת תיאטרון המחול של טורונטו, ב-1986 הצטרפה ללהקת דאנס פארטו [Dansepartout] של קוויבק עימה הופיעה במספר סיורים. במקביל השתתפה באותן שנים גם בפרויקטים שונים בקנדה. אז פגשה בטורונטו בחור ישראלי, התאהבה בו ונישאה לו. מכיוון שהוא רצה

לחזור לארץ, הדרך לישראל נראתה לה טבעית ביותר. אמנם היא כבר לא נשואה לאותו בחור ישראלי, אבל היא כאן איתנו.

"הגעתי לישראל כדי לעבור אודישן לאחת משתי להקות המחול: בת-שבע או להקת המחול הקיבוצית. במרץ 1989 התקבלתי ללהקת בת-שבע ונשארתי בתל-אביב". די מהר הפכה סוניה ד'ורליאנס-גיוסט לאחת הרקדניות הבולטות בלהקה הישראלית, ולא רק בגלל צבע עורה הכהה. היא רקדה בעבודות של הכוריאוגרפים רוברט נורס [North], יירי קיליאן [Kylia], דניאל עזרלו, ביל פורסיית [Forsythe], אליסה מונטה [Elisa Monte], טרו סרינן [Tero Saarinen] ובכל יצירותיו של אוהד נהרין מאז הפך למנהל האמנותי של בת-שבע, וביניהן "קיר", "חלב שחור", "מבול", "טיטאניק", "אנפאזה", "ארבוס", "יאג", "טאבולה ראסה" וכמובן - "סבוטאזי בייבי". במקביל היו גם פרויקטים עצמאיים, שאותם יצרה וגם ביצעה. הבולטים שבהם - "אמי לא סיפרה לי", יצירה לארבעה רקדנים שבוצעה בפסטיבל המחול של מרכז סוזן דללי בתל-אביב בשנת 1995; "לטוב ולרע", דואט עם ארי פסטמן, שבוצע במסגרת "הרמת מסך" בשנת 1997, גם כן במרכז סוזן דללי; "טורטיקולי", יצירת סולו שבוצעה ב"הרמת מסך" 1999 וגם בפסטיבל המחול של רוסאריו, שבארגנטינה. באותה שנה, כשמלאו לה 39, החליטה סוניה ד'ורליאנס-גיוסט לעזוב את בת-שבע.

למה בעצם עזבת? האם הגיל שיחק כאן תפקיד?

"בכלל לא. אני מרגישה מלאת כוחות ורעננה ועובדה שאני ממשיכה לרקוד גם בלי הלהקה. מאוד אהבתי לרקוד בבת-שבע, אבל בשלב מסוים הרגשתי שקשה לי, שאין לי היים מחוץ ללהקה. בת-שבע זה מחויבות, אין חופש, אי אפשר להתחייב על פרויקטים אחרים ארוכי טווח, ואני הגעתי לשלב שבו חיפשתי משהו עם מחויבות פחות טוטאלית".

גם מותו של אביה האהוב, לפני כשנתיים, השפיע על חייה. "חוויתי את המוות שלו כתקופה קשה של בדידות", היא אומרת, "והסולו שלי, 'טורטיקולי', מדבר בעצם על התחושה הזאת". אולי בגלל שלא רצתה יותר להתמודד עם תחושת הבדידות, עברה ד'ורליאנס-גיוסט לעבוד בשיתוף עם יוצרים

נוספים. כך חברה לרנה שינפלד ב-"עמודים 20/40", וכיום היא עובדת עם נמרוד פריד. השניים כבר העלו את "שפת אם", במסגרת פסטיבל "דו אמן" בתיאטרון הבימה בשנה שעברה, וכרגע הם מעלים את "ארי ודרצ'י", על פי השיר המפורסם של להקת כוורת, עם עוד שני שחקנים וסקסופוניסט.

חוץ מזה, סוניה ד'ורליאנס-גיוסט גילתה קריירה חדשה, והפעם בתחום ההוראה. למעשה, היא החלה ללמד מחול קלאסי כבר בגיל 18, עוד בקנדה, אבל מאז 1988 היא מלמדת רק מודרני. כיום היא מורה מבוקשת מאוד. היא מלמדת בבתי הספר של בת-דור בתל-אביב ובבאר-שבע, בבית הספר לאמנויות בתל-אביב, במרכז "ביכורי העתים", בויצ'ו חיפה, בסמינר הקיבוצים ואפילו בלהקת ענבל. גם לחו"ל כבר הזמינו אותה על תקן של מורה-אמנית, והיא העבירה כיתות אמן ברוטרדם ובאמסטרדם, באקדמיה של קוויבק, באנקרה בירת טורקיה, בארגנטינה ועוד.

מה הופך אותך למורה כזאת מצליחה?

"אני לא יודעת להצביע בדיוק על הנקודה, אבל נדמה לי שזה בגלל מי שאני, ומה שאני מביאה מעצמי לתלמידים. בהוראה אני משלבת את ההתפתחות האישית שלי, מלמדת טכניקה אבל גם שחרור הגוף (שיטה שלמדתי בבית הספר של חוזה לימון והתאמתי אותה לצרכי). אני אוהבת לשלב גם מתמטיקה בכוריאוגרפיה, ואני ממש משגעת את התלמידים עם הספירות המוזרות שלי. אין אצלי ספירות של 4 ו-8, אלא 9, 7, 13; כל זה לדעתי מכין את התלמידים טוב יותר לקראת עולם המחול המודרני".

ואת עדין רוקדת ומופיעה. איך זה להיות רקדנית בת 41?

"פיזית זאת לא בעיה, יש לי גוף חזק, אבל כל הזמן צריך לחשוב קדימה איך למנוע נזקים אפשריים. אני מתמידה להתאמן בשיטת פילאטיס, שעוזרת לי לשמור על הגוף".

איך היית מגדירה את היצירה שלך?

"יש לי ראש אחר, אני רוצה לתת לקהל לחוות איתי כמה שיותר חוויות. עד היום לא השתמשתי בצד השחור שלי, ועכשיו אני מרגישה שהוא יוצא, שהוא ממש מתפרץ החוצה".